

А. Аніщенко, М. Яріко

**КУЛЬТУРНІ ШЛЯХИ РАДИ ЄВРОПИ ЯК СУЧАСНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПРОЄКТ
ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ**

A. Anishchenko, M. Yariko

**THE CULTURAL ROUTES OF THE EUROPEAN COUNCIL AS A MODERN TOURISTIC
PROJECT OF CULTURAL HERITAGE PRESERVATION**

Культурні шляхи Європи – мережа туристичних маршрутів, які проходять країнами Європейського континенту. Проєкту вже 34 роки і можна говорити про те, що він лише набуває популярності.

Поштовхом до виникнення мережі культурних шляхів можна вважати відродження найпопулярнішого паломницького шляху Середньовіччя (радше – мережі шляхів) «Camino de Santiago».

Наприкінці 70-х – початку 80-х іспанський священик Еліас Валінья Сампедро почав активну діяльність по відродженню «Каміно де Сантьяго». Так, у 1983 р. було видано путівник «Guia del Peregrino», а у наступному (1984 р.) о. Еліас з групою однодумців промаркував один із шляхів – Шлях французьких королів та розчистив особливо небезпечні місця. Завдяки його діяльності давній паломницький маршрут зацікавив не лише потенційних паломників, але й звичайних туристів. Поступово було промарковано інші гілки «Каміно де Компостелла» і на сьогодні нараховують 12 шляхів, довжиною від 1300 км («Camino de Levante») до 115 («Camino Inglés»). Деяко окремо стоїть «Camino Finisterre» – по завершенню основної подорожі палігристи можуть дійти до океану.

За офіційною статистикою, за останні десять років було помітно поступове зростання кількості туристів – від 146000 у 2009 р. до 347578 осіб, які отримали сертифікат про проходження шляху у 2019 р. Навіть у 2020 р., попри всі перешкоди, викликані карантинном, шлях подолало 54143 особи. Популяризації маршруту сприяли «Щоденник мага» Пауло Коельо (1987 р.) та фільм «Шлях» (2010 р.).

Загалом, попри загальний філософський формат подорожі, кожен може підібрати для себе відповідні умови – обрати шляхи, які більше проходять по узбережжю або ж по горах та пагорбах, або по рівнині чи лісах. Також не буде проблем обрати шлях зі значною кількістю історичних міст, містечок та пам'яток архітектури.

На сьогодні можна говорити про розвинену допоміжну інфраструктуру – не лише хостелів, міні ресторанів, місць перепочинку, але й помічників палігристи у віртуальному просторі – розроблений сайт (<https://www.caminoguidebook.com>), мобільні додатки та численні текстові та відео спогади блогерів про проходження шляху.

У 2015 р. було промарковано перші сто кілометрів українського «Каміно де Сантьяго» (від м. Львів до митниці у Шегині). А цього року під назвою «Camino Podolico» промарковано маршрут протяжністю 250 км від Вінниці до Кам'янця-Подільського (створено легенду маршруту, розроблено путівники, запропоновано систему ночівлі та ін.).

Подібно до «Каміно де Сантьяго» було розроблено і інші культурні шляхи Європи – «Via Regina» (італійський шлях довжиною 75 км, який проходить по

давній римській дорозі), Європейський шлях замків та палаців, Цистеріанські монастирі Європи, Шлях цегляної готики, Шлях Дон Кіхота та ін.

Загалом на сьогодні існує понад 38 сертифікованих «Європейських Культурних Маршрутів», які не лише популяризують культурну спадщину регіону, але й сприяють економічному розвитку малих містечок та міст за рахунок розвитку туристичної інфраструктури. В Україні з 2009 р. функціонує організація «Via Regia – культурний шлях Ради Європи».

Певною мірою різке зростання популярності такого формату туристичної діяльності завдячує подібності принципам, закладеним у комп'ютерні ігри – існує задача (місія), яку необхідно виконати (пройти шлях, обійти локації, виконати поставлені задачі, зібрати ігрові бонуси та ін.). По суті враховується давно описаний у психології ефект Зейгарнік – незавершена дія завжди запам'ятовується краще. Кількість культурних шляхів є такою, що обійти їх всі – завдання не на одне десятиріччя, тому таким чином можна задавати (пропонувати) програму подорожі тисячам туристів.

Філософський, культурний, екзистенційний і просто рекреаційний аспекти культурних шляхів Європи важко переоцінити, тому має сенс розглянути можливість ширшого використання цього туристичного формату на теренах України.

В. Холоддок

ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ГРОМАДАХ. ЕКОНОМІЧНІ ОРІЄНТИРИ

V. Kholodok

POTENTIAL OPPORTUNITIES FOR TOURISM DEVELOPMENT IN COMMUNITIES. ECONOMIC GUIDELINES

За умови децентралізації багато громад акцентують саме на розвитку туризму, адже це один із ефективних способів забезпечення їх економічного зростання.

Туризм створює прямі та непрямі економічні вигоди, надає змогу впроваджувати соціальні та культурні проекти, що сприяє покращенню структури економіки територіальних громад.

Крім того, туризм впливає на розширення сфери зайнятості, створення нових робочих місць, зростання доходів населення.

Таким чином, розвиток туризму в громадах слід розглядати як бізнес-проект з позиції його конкурентних переваг, підвищення активності членів громади, створення умов для ведення туристичного бізнесу, формування та реалізації комплексних конкурентоспроможних туристичних продуктів.

Наразі туристична галузь адаптується до нових реалій. Актуальним стає пріоритетність відпочинку поза міськими зонами. Туристів приваблює екологічна чистота сільської місцевості, традиційна гостинність господарів, доступна ціна за відпочинок, підвищення інтересу до культурних цінностей, традицій, місцевих свят тощо.

Отже, зважаючи на туристичний попит сьогодення висновуємо, що і в сільській місцевості можна успішно займатися туристичним бізнесом. Від цього виграє і громада, і туристи, які скористаються послугами гостинності.